

60 år med engle fra helvede

Politiken, Magasinet, 27. april 2008

Hells Angels blev grundlagt i San Bernardino, Californien, for 60 år siden. Vi tegner et fødselsdagsportræt af en bevægelse, som – trods vold, narkohandel og anden grov kriminalitet – har spillet sin rolle i kulturhistorien med navne som Marlon Brando, Rolling Stones og Hunter S. Thompson på bagsædet

AF TOMMY HEISZ

Forårsluften er tæt af spænding foran Saga Bio i København. Rense, Bruno og Poul Pishus står foran biografen på Vesterbro og tripper sammen med 30-40 andre læderjakker. De venter på hippierne. Denne majaften i 1969 slår biografen dørene op til Hollywood-filmen 'De Grønne Djævle' – en film, hvor de frygtløse, grønne baretter med John Wayne i spidsen nedkæmper fæle kommunister i Vietnams jungle.

Mod Vesterbrogades asfalt høres lyden af marcherende skridt. En stor gruppe langhårede demonstranter har tænkt sig at gøre livet surt for københavnere med hang til krigsfilm. Nøjagtig som de gjorde det aftenen før til premieren, hvor rådne æg og skældsord haglede i retning af de skræmte biografgæster.

Men i aften har rockergruppen De Vilde Engle tænkt sig at komme John Wayne til undsætning. De svinger motorcykelkæder i luften. De knuger knøjern. Æggelederen drejer hovedet, så malteserkorset på den tyske stålhelmet peger ned mod Gasværksvej og Vesterbro Torv. Det er Æggelederen – eller Bjørn, som hans borgerlige navn er – der er bossen. Han er den vildeste af englenerne. Det er ham, der blæser i valdhornet og kalder flokken sammen, når nogen har fortjent en håndfuld flade.

»Nu!«, råber Æggelederen, og læderjakkerne springer frem. Nogle af hippierne forsøger at tage kampen op. En enkelt drister sig til at overdænge rockerne med indholdet fra en skumslukker. Et splitsekund senere ligger en gruppe på fire rockere oven på ham og deler flade ud. Det hele ender i kaos.

Med De Vilde Engle havde rockerkulturen for alvor fået vinger i Danmark. Ligesom de Harley-ridende Hells Angels havde haft det i årevis i USA, godt hjulpet på vej af filmikoner som Marlon Brando og Peter Fonda. Historien startede i det små for præcis seks årtier siden og tog med tiden en uhyggelig drejning. Men den var – i hvert fald i de første årtier – også et stykke kulturhistorie.

»Med årene vokser Hells Angels, og efterhånden som klubben bliver større, vokser også myten om deres mod og heltegerninger. Men Hells Angels er startet på samme måde som enhver anden lille bikerklub i Randers eller hvor som helst«, siger kriminologen Joi Bay, der i mange år har forsket i bikerkulturen.

DA OTTO FRIEDLI en forårsdag for 60 år siden sammen med en flok motorcykelglade venner stiftede en klub ved navn Hells Angels i Californien, USA, havde han næppe drømt om, hvilket monster af en beretning han netop havde skrevet første side af. Mest af alt savnede han nogle nye venner, efter at der var gået lidt for meget intern konflikt i den i klubben Booze Fighters, som han netop havde forladt. Sammen med gruppen Pissed Off Bastards var Booze Fighters blandt de rigtig slemme drenge i det spirende amerikanske motorcykelmiljø.

»Det er en skam, at 1 procent af motorcyklisterne skal ødelægge det for de 99 procent lovlige«. Sådan lød meldingen fra American Motorcycle Association, efter at Otto Friedli og hans fart- og sprutglade venner havde lavet skandale til et stort træf. Den formulering tog de skidte knægte til sig som en kompliment, og siden har man kunnet finde 1 %-symbolet på uniformen hos lovløse bikere over hele verden. De første mange år var Hells Angels rødder, der kørte rundt på må og få og lavede ballade, blandt andet til motorcykeltræf og tilfældige byfester. De var beskidte engle, der havde fået vinger. Oprørere uden en sag. Rebels without a cause.

Gennem tiderne er der gået mange røverhistorier om, præcis hvordan Hells Angels opstod. Nogle har hævdet, at det var en flok utilpassede, drikfældige krigsveteraner, der ikke vidste, hvad de skulle få tiden til at gå med, efter at de var vendt hjem fra krigen, og derfor grundlagde en motorcykelklub, som de opkaldte efter en af de mest frygtede amerikanske lufteskadriller under krigen. Der er ingen dokumentation for nogen af beretningerne. Meget tyder på, at det bare var nogle rødder, der samledes om en fælles interesse. Men der er ingen tvivl om, at de hentede en del inspiration i krigsmateriellets symbolik. Det flammeomgivne kranie med englevingerne, man ser på et Hells Angelsrygmærke i dag, har tydelige fællestræk med nogle af de figurer, der var afbildet på vingerne af amerikanske fly under krigen.

I 1954, næsten samtidig med at Marlon Brando cruisede direkte ind ungdommens hjerter i biografer verden over i rollen som motorcykelknægt i filmen 'The Wild One', åbnede Hells Angels sin afdeling nummer 2 i San Francisco. Engleflokken voksede støt og roligt, og der var efterhånden ved at være brug for mere styring og struktur. Den skulle komme i 1957. Her trådte en skikkelse ind i Hells Angels, som skulle ændre klubben markant og lægge grundstenen til den verdensomspændende organisation, vi kender i dag. Ralph 'Sonny' Barger, hed han. Han var med til at grundlægge det nye Oakland Chapter, og der gik ikke lang tid, før den karismatiske Barger spillede en meget fremtrædende rolle hos de djævelske engle.

Det var også ham, beatforfatteren Hunter S. Thompson nogle år senere fulgte i sin bog 'Hell's Angels – A Strange and Terrible Saga'. I bogen beskrev han Barger sådan her: »Der er ingen tvivl om, hvem der styrer showet her. En godt 180 centimeter høj og 85 kg tung fyr fra East Oakland, som samtidig er det køligste hoved i hele flokken. Han er på én gang fanatiker, filosof, pralhals og en dygtig forhandler. For fyrene her er han bare Ralph. Alle andre kalder ham Sonny. Når han siger noget, er der ingen, der stiller spørgsmål. Selv om det ser ud til, at flere af de andre nemt ville kunne klare ham på to minutter, hvis det skulle komme til et slagsmål. Men det gør det aldrig. Ralph behøver knap hæve stemmen«.

Det skulle vise sig, at Barger var kommet for at rydde op. Ud til højre med alle de ufokuserede drukkenbolte, der bralrede løs og delte tæv ud til højre og venstre. Barger havde indset, at hvis klubben skulle være rigtig stor, havde den også brug for venner. Det var i de første år med Barger, at reglerne blev skrevet ned. En stor del af det vidtrækkende æreskodeks, Hells Angels bygger på i dag, blev grundlagt. Samtidig begyndte Englene at udøve en langt mere organiseret form for kriminalitet, end man tidligere havde set.

Mange af de venner, Barger knyttede til Englene, var fremtrædende skikkelser i Hollywoods filmmiljø og på den amerikanske musikscene. Skuespilleren Peter Fonda var med i flere film om bikerkulturen, blandt andet 'De Vilde Engle', som blev forbudt i flere lande, også i Danmark. Forsangeren i det eksperimenterende rockband Grateful Dead, Jerry Garcia, blev personlige venner med Ralph 'Sonny' Barger. Og forfatteren Ken Kesey (som bl.a. skrev Gøgereden) inviterede bikerne med til sine famøse Acid Tests – en række psykedeliske hippiefester, der blev afholdt omkring San Francisco.

Det er nok tvivlsomt, hvor dybt venskabet mellem hippier og rockere reelt stak. Grundlæggende byggede de to subkulturer på nogle ret forskellige verdensopfattelser, og da Ralph 'Sonny' Barger sendte et brev til præsident Johnson med tilbud om at sende en flok af de hårdeste H.A.ere en tur til Vietnam for at nakke de skævejede en gang for alle, skete det næppe efter lange, filosofiske diskussioner med hippierne. Når toneangivende jetsethippier hang ud med bikerne, og når rockbands foretrak dem frem for politi som vagter til koncerterne, skal det formentlig tolkes som endnu et oprør mod det etablerede. Endnu en fuckfinger i ansigtet på systemet. »Sidst i 1960'erne var der et stærkt interessefællesskab mellem de to subkulturer i USA. Det handlede primært om euforiserende stoffer og musik«, som kriminolog Joi Bay formulerer det.

PÅ SPEEDWAYBANEN Altamont i udkanten af San Francisco, 6. december 1969, er 300.000 koncertgængere mødt op. Det er godt tre måneder, siden Woodstock løb af stablen, og der er lagt op til en fest af vilde dimensioner. Rolling Stones og Grateful Dead topper plakaten, der også byder på navne som Santana og Crosby, Stills, Nash & Young. Vagterne står med korslagte arme og skuer ud over masserne. Hærdebrede er de, mange af dem med skægstubbe, solbriller, tørklæde om hovedet. På rygmærkerne står der Hells Angels.

Topnavnet Rolling Stones har valgt at bruge 500 dollar – udbetalt i øl – på at hyre et korps af 300 Hells Angels-rockere. Det er kommet i stand på en anbefaling fra kollegerne i Grateful Dead, der har brugt rockerne ved en del koncerter. På et tidspunkt kommer en af festivalgæsterne til at skubbe til en af motorcyklerne, der holder parkeret nær bikerne. Det skulle han ikke have gjort. På et øjeblik står en flok af dem omkring ham og deler slag og spark ud. Lidt senere kommer det til håndgemæng mellem en H.A.er og forsangeren fra Jefferson Airplane, Marty Balin, der bliver sendt til tælling.

Ralph 'Sonny' Barger har senere fortalt, hvordan Rolling Stones-guitaristen Keith Richards på et tidspunkt kalder ham over, mens tre bikere er ved at flå en topløs pige ned fra scenen. »Hey, Jeg er sikker på, at det ikke er nødvendigt at være tre store Engle om at få sådan en lille pige ned fra

scenen«, skal Richards have sagt. Barger kvitterer ved at gå hen og hjælpe de tre ved at sparke pigen i hovedet.

Blandt andet fordi Rolling Stones venter flere timer med at gå på scenen, bliver stemningen mere og mere ond. Og blandt publikum er man ved at få nok af den voldelige opførsel fra dem, der var tiltænkt rollen som vagter. Med oversavede billardkøer tæver bikerne løs på alle, der brokker sig.

Det hele kulminerer senere på aftenen, da en Engel hugger sin kniv i den 18-årige Meredith Hunter, efter at han har været i håndgemæng med et par af bikerne. Hunter falder livløs til jorden, mens Mick Jagger messer 'Under My Thumb' oppe fra scenen. Situationen ender ude af kontrol. Og med kun få dage tilbage af 1960'erne er det tid at se realiteterne i øjnene. Slut med synsbedraget. Farvel til illusionerne. Som for eksempel den om, at bikerne bare er en flok fredelige, frihedssøgende gutter, som hippier og flippere kan feste og have det sjovt sammen med.

For Ralph 'Sonny' Barger er det hele dog ikke så skelsættende. Han har senere i et interview formuleret det sådan: »De sagde, Altamont var enden på Vandmandens År og alt det der pis. Men for os var det bare endnu en dag i livet som medlem af Hells Angels. En fyr prøvede at trække en pistol mod os, og så nakkede vi ham. Så enkelt var det«.

KUN ET HALVT ÅR skiller Altamontfestivalen i San Francisco fra hændelserne foran Saga Bio på Vesterbro. Men i Danmark ville det på det tidspunkt have været fuldstændig utænkeligt, at Æggelederen og de andre Vilde Engle overhovedet skulle overveje at hænge ud med hippierne. Faktisk var de langhårede en af de absolutte hovedfjender. I bogen 'Action, mand!' beretter Æggelederen – Bjørn Andersen – om, hvordan De Vilde Engle gang på gang opsøgte hippier bare for at tæve noget fornuft ind i dem. »Vi kunne ikke døje flipperne«, fryser han og fortæller samtidig om, hvordan de nogle gange blev mødt med argumentet om, at deres amerikanske venner i Hells Angels tog hash og hårde stoffer. Men den galej gik Æggelederen ikke med på. »Jeg tolererer ikke udflipping i egne rækker«, slog han fast.

Når der var så stor forskel på de danske og de amerikanske engles syn på hippier, skyldes det, at der stort set ikke var nogen forbindelse mellem de to grupper. De danske Vilde Engle var inspireret af noget helt andet, nemlig de dramatiske beskrivelser af kampene mellem de engelske mods og rockerne. De to ungdomskulturer havde i 1964 nogle voldsomme sammenstød rundt omkring i de engelske badebyer, og den slags historier var guf for de danske ugeblade. Blandt andet Se og Hør bragte detaljerede beretninger om kampene.

De engelske rockere var rigtige arbejderdrengene, klædt i læderjakker og kørende på ombyggede motorcykler, hvor styret var sat så langt ned som muligt, og fodhvilerne var flyttet tilbage, så man næsten kunne ligge ned. De pyntesyge mods, derimod, var klædt i modetøj, velfriserede og drønedede rundt på italienske scootere, der var gejjlet med udsmykkede sidespejl og ekstra forlygter.

I det danske MC-miljø var påvirkningen fra USA var sidst i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne stort set ikke eksisterende. Det var engelske mærker som BSA og Triumph, danskerne drønedede rundt på, og stort set ingen var interesseret i de amerikanske langturmotorcykler fra

Harley- Davidson, der nærmest blev set som bedstefarcykler, som man i hvert fald ikke kunne køre ræs på. I løbet af 1970'erne kom der rigtig meget skub på rockerkulturen i Danmark. Klubber dukkede op over hele landet: Free Wheelers Gladsaxe, 666 Stenløse, Headhunters Herlev, Black Sheep Brøndbyerne. De Vilde Engle fik snart baghjul. Og de nye klubber dyrkede en mere og mere forrået livsstil.

Man kan sammenligne stilen i 1970'erne med den, man så hos Hells Angels i USA, før Ralph 'Sonny' Barger kom til. Det handlede om at skeje ud og vække så meget opsigt som muligt. Sydstatsflag og hagekors var i høj kurs, og man forpassede aldrig en chance for at provokere og chikanere et 'borgerdyr'. Da fire af de mest toneangivende rockerklubber i Danmark dannede Unionen i 1977, og det hele blev mere organiseret, begyndte interesserne også at trække i flere retninger. For der var nemlig danske rockere, der var begyndt at rette blikket mod USA, ikke mindst på grund af de B-film, der strømmede over Atlanten. Filmene havde tynde plots og elendige skuespillere, men til gengæld var der masser af motorcykler og slagsmål.

Nogle danske rockere begyndte at anskaffe sig amerikanske motorcykler og klæde sig på en anden måde. Cowboystøvler erstattede læderstøvlerne, og på den ombyggede Harley- Davidson kunne de nu også sidde tilbagelænet som en ægte cowboy. I 1980 lykkes det for en gruppe danskere at blive optaget som officielt charter i Hells Angels. Det førte mange interne konflikter med sig. I begyndelsen var det mest småskænderier om, hvordan man skulle klæde sig og opføre sig. Men uenighederne tog til, og til sidst blussede det hele op i den store kulturkamp mellem rockergruppen Bullshit, der stadig var inspireret af den traditionelle engelske rockerstil, og Hells Angels, der lagde sig tæt op ad deres nyfundne amerikanske brødre.

MIDT PÅ FORMIDDAGEN 25. maj 1984 kommer Henning Norbert Knudsen ud af hoveddøren i sit hus på Amager. Henning er også kendt som 'Makrellen'. Han er præsident for Bullshit. Henning låser døren op til kassevognen, der holder parkeret på gaden foran huset. Han sætter sig til rette bag rattet, men mere når han ikke at gøre, før en maskeret mand springer frem foran bilen og sender byger af maskingeværkugler gennem forruden på bilen. Makrellen synker sammen og ånder ud med det samme. Kroppen fyldt med bly.

Da H.A.eren Jørn 'Jønke' Nielsen gør det af med Makrellen, gør han det indirekte også af med kulturkampen mellem bikere og rockere i Danmark. Nok fortsætter konflikten mellem rockergruppen Bullshit og bikerne fra Hells Angels nogen tid endnu. Men det står snart klart, at Bullshit er færdige, og gruppen opløser sig selv i 1988.

»Rockerkulturen findes ikke i Danmark mere. Det var en subkultur, der døde, den dag Bullshit drejede nøglen om til deres klubhus. I dag er der kun bikere, og når politiet eller andre myndigheder omtaler dem som rockere, er det for at nedgøre dem. De ved, de hader den betegnelse«, siger kriminolog Joi Bay.

De konflikter, der siden er set i Danmark, har været mellem forskellige forgreninger af de amerikanske bikergrupper, Hells Angels og Bandidos. Det har ikke været kulturkampe, men opgør om magt, penge og ære. I dag er bikerne en truet art i Danmark. Indvandrerbander æder sig

ifølge Rigspolitiet ind på de markeder, de hærdebrede motorcyklister sad på før, og Hells Angels er tvunget til at opdrive nye markeder, blandt andet i Asien.

I filmklassikeren 'Easy Rider' sang Steppenwolf »Get your motor running, head out on the highway«. Måske må Hells Angels snart for alvor på landevejen igen. Mere af nød end af lyst. For der er langt fra længslerne efter frihed i den gamle sangtekst til kynismen hos rygmærkeklædte, hårdkogte voldsforbrydere, der kæmper for at bevare en bid af den organiserede kriminalitet i Danmark.